

8. Committee on multicultural education. Educators' preparation for cultural and linguistic diversity : A call to action [Electronic resource]. – Mode of access : /http://aacte.org/pdf/Programs/Multicultural/culturallinguistic.pdf
9. Cummins J. Bilingualism and special education / J. Cummins. – San Diego : College Hill Press, 1984.
10. Educational Resources Information Center [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.accesseric.org/81
11. Encyclopedia of education ; ed. by J. Guthrie. – USA : Macmillan Reference Library, 2003. – 3357 p.
12. Hoosain R., Salili F. Language in Multicultural Education / R. Hoosain, F. Salili. – Greenwich : Information Age Publ., 2005. – 410 p.
13. Lasagabaster D., Huget A. A Transitional study in European bilingual contexts // Multilingualism in European Bilingual Contexts : Language Use and Attitud ; ed. by D. Lasagabaster. – Clevedon, GBR : Multilingual Metters Limited, 2006. – 251 p.
14. May S. Bilingual/Immersion Education : What the research tells us // Encyclopedia of Language and Education ; ed. by J. Cummins and N. Hornberger. – Springer Science + Business Media LLC. – 2008. – P. 19–34
15. Terrel T. D. A natural approach to second language acquisition and learning / T. D. Terrel // Modern Language Journal. – 1977. – № 61. – P. 325–336.

УДК 81'373.4:004:378:811.111

М. С. Богачик,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розглядається питання дефініції поняття «неологізми у галузі інформаційно-комунікаційних технологій». Визначаються та аналізуються основні етапи засвоєння цих неологізмів студентами вищих навчальних закладів. Досліджуються чинники, які впливають на ефективність процесу засвоєння неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій. Визначаються основні методи та прийоми засвоєння цих неологізмів у процесі вивчення англійської мови. Запропоновано систему вправ, спрямовану на засвоєння неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: неологізми, інформаційно-комунікаційні технології, неологізми у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, англійська мова, процес навчання, вищий навчальний заклад.

ОСОБЕННОСТИ УСВОЕНИЯ НЕОЛОГИЗМОВ В ОБЛАСТИ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

В статье рассматривается вопрос дефиниции понятия «неологизмы в области информационно-коммуникационных технологий». Определяются и анализируются основные этапы усвоения этих неологизмов студентами высших учебных заведений. Исследуются факторы, которые влияют на эффективность процесса усвоения неологизмов в области информационно-коммуникационных технологий. Определяются основные методы и приемы усвоения этих неологизмов в процессе изучения английского языка. Предложена система упражнений, направленная на усвоение неологизмов в области информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: неологизмы, информационно-коммуникационные технологии, неологизмы в области информационно-коммуникационных технологий, английский язык, процесс обучения, высшее учебное заведение.

THE FEATURES OF LEARNING NEOLOGISMS IN THE SPHERE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF STUDYING ENGLISH IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

The article deals with the problem of definition of the term «neologisms in the sphere of information and communication technologies». It was determined that neologisms in the sphere of information and communication technologies are linguistic terms relating to any new words or word-combinations that appeared in the lexical structure of language at a certain stage of its development to denote new concepts in the sphere of information and communication technologies and their novelty are recognized by speaker. The main stages of learning these neologisms by the students of higher educational establishment were determined and analyzed (initial, introductory, special, advanced and control). The factors that affect the efficiency of learning neologisms in the sphere of information and communication technologies were studied (relevance, practical necessity, motivation, effective organization of the process of studying English, appropriate methods and techniques, the system of practical exercises, etc.). The basic methods and techniques of learning these neologisms in the process of studying English were determined (general teaching methods, techniques and special methods studying foreign languages: explanation, discussion, messages, repetition, narration, demonstration, training discussions, creative projects, observation, etc.). The system of exercises aimed at learning neologisms in the sphere of information and communication technologies were suggested according to each of the identified stages of learning these neologisms by the students of higher educational establishment.

Keywords: neologisms, ICT, neologisms in the sphere of ICT, English, the process of studying, higher educational establishment.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її значення. Лексичний склад мови поповнюється за рахунок появи неологізмів. Потужний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій обумовив появу величезної кількості неологізмів у цій галузі. Оскільки інформаційно-комунікаційні технології активно інтегрували в життя та діяльність сучасного суспільства, то виникає потреба у засвоєнні неологізмів цієї сфери студентами вищих навчальних закладів. Основна роль у процесі засвоєння неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій традиційно відводиться дисциплінам, які безпосередньо спрямовані на опанування студентами теоретичних і практичних знань, умінь та навичок (наприклад, «Основи інформатики», «Комп'ютерні технології та сучасні технологічні засоби навчання в освіті і науці», «Алгоритмізація та програмування», «Основи Інтернет», «Мультимедійні засоби навчання» тощо). Проте, оскільки більшість неологізмів походить з англійської мови (у зв'язку із тим, що переважно наукові розробки у галузі інформаційно-комунікаційних технологій здійснюються у США), то природно, що перед викладачами-філологами постає завдання організації процесу засвоєння неологізмів цієї сфери студентами упродовж вивчення англійської мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему дефініції поняття «неологізм», поповнення лексичного складу англійської мови неологізмами у галузі інформаційно-комунікаційних технологій досліджують вітчизняні та зарубіжні науковці: І. Андрусак, Т. Арбекова, І. Арнольд, В. Богданов, О. Бондаренко, А. Брагіна, Г. Бусманн, Г. Віняр, І. Данілова, С. Дубенец, В. Заботкіна, Ю. Зацний, О. Земська, М. Козак, В. Комісарова, З. Корнева, Л. Костіна, Д. Мазурик, Г. Мікла-

шевська, М. Нікітіна, Ю. Островська, Я. Рецкер, А. Самойлова, М. Сапожнікова, А. Смірнецький, А. Стеценко, Н. Фурсова, М. Шанський та ін. Однак, питання засвоєння неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення англійської мови є вкрай актуальним, оскільки саме в цій сфері найактивніше відбувається зростання кількості нових лексичних одиниць, які потребують подальшого вивчення і знання цих неологізмів необхідне у майбутній професійній діяльності випускників вищих навчальних закладів.

Мета статті – дослідити особливості засвоєння неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій в процесі вивчення англійської мови у вищому навчальному закладі.

Завдання статті:

1. Визначити дефініцію поняття «неологізми у галузі інформаційно-комунікаційних технологій».
2. Проаналізувати особливості засвоєння цих неологізмів у процесі вивчення англійської мови.
3. Розробити систему вправ, спрямовану на засвоєння неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій студентами вищих навчальних закладів у процесі вивчення англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Неологізми у галузі інформаційно-комунікаційних технологій – це лінгвістичні терміни, які стосуються будь-якого нового слова чи сполучення слів, що з'явилися у лексичному складі мови на певному етапі її розвитку для позначення нових понять у галузі інформаційно-комунікаційних технологій і новизна яких усвідомлюється мовцями.

Інтеграція неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій в лексичну систему мови відбувається у декілька етапів [2, с. 141]:

- 1) поширення неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій працівниками цієї сфери (програмістами), які щодня мають справу зі створенням нових комп'ютерних програм, ігор, інформаційних сайтів тощо;
- 2) інтенсивне застосування цих неологізмів засобами масової інформації, активними користувачами комп'ютерних технологій, викладачами вищих навчальних закладів та вчителями;
- 3) фіксація неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій в друкованих засобах масової інформації (газетах, журналах, наукових виданнях тощо);
- 4) прийняття цих неологізмів широкими верствами суспільства;
- 5) закріплення цих неологізмів у мові, що передбачає засвоєння правил їх функціонування у різних контекстах.

У зв'язку з швидким впровадженням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у практику відбувається значно легше опанування неологізмів цієї галузі, оскільки вони з'являються у мові одночасно з реаліями, які позначають, то їх значення стає відносно швидко зрозумілим [5]. Таким чином, відбувається стрімка адаптація неологізмів у середовищі носіїв мови. Ще одним важливим чинником, який впливає на ефективність засвоєння неологізмів інформаційно-комунікаційних технологій мовцями є мотивація. Неологізми інформаційно-комунікаційних технологій є актуальними та сучасними, оскільки навіть найелементарніша робота з комп'ютером, комп'ютерними програмами чи комп'ютерними іграми вимагає знання цих неологізмів. Тому мотивація їх засвоєння формується насамперед через потребу у розумінні та використанні цих неологізмів у практичній діяльності.

Дослідивши неологізми у галузі інформаційно-комунікаційних технологій [1, с. 44] ми виокремили декілька лексико-семантичних груп: лексичні одиниці, які позначають типи комп'ютерів, складові частини структури комп'ютера (port, system unit, hardware, multi-user, disk controller, tired iron); лексичні одиниці, які позначають типи мови EOM (BASIC); лексичні одиниці, які позначають програмне забезпечення комп'ютера (antivirus, software, Microsoft Excel, browser, archiver, wallpaper, tarball); лексичні одиниці, які позначають дії, пов'язані з роботою на комп'ютері (programming, handshaking, disabled, delete, hung, grovel, beam, log, download, glitch, handshaking, scrog); лексичні одиниці, які позначають користувачів чи програмістів (computerman, liveware, user, programmer, application developer, program analyst, system administrator, superuser, oldbie, wizard, lamer, newbie, bagbiter, flamer); лексичні одиниці, які пов'язані з мережею-Інтернет (Internet, engine, flame war, spider, dot com, spam, search, netiquette, cybersickness).

У процесі засвоєння неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій застосовуються загальні педагогічні методи, прийоми та спеціальні методи вивчення іноземних мов (пояснення, бесіда, повідомлення, повторення, розповідь, демонстрація, навчальна дискусія, творчі проекти, самостійний пошук та спостереження тощо).

Виділяють такі етапи засвоєння неологізмів інформаційно-комунікаційних технологій:

1. Початковий або ознайомлювальний. Цей етап передбачає ознайомлення студентів з новою лексичною одиницею – семантизацію неологізму. Для активного функціонування нової лексичної одиниці необхідно чітко розуміти її семантику, щоб мовці не відчували труднощів у процесі її сприймання та застосування.

2. Спеціальний. На цьому етапі відбувається вивчення правил функціонування неологізмів у мові, відпрацьовуються навички їх написання.

3. Поглиблений. Цей етап спрямований на автоматизацію знань, умінь та навичок перекладу неологізмів на основі англійських фахово-спрямованих текстів, розвиток умінь працювати зі словником і проводити порівняльний аналіз неологізмів інформаційно-комунікаційних технологій в англійській та українській мовах.

4. Контрольний. На цьому етапі формуються уміння вільно володіти неологізмами в усному та писемному мовленні. Відбувається контроль і корекція засвоєних знань, умінь та навичок [3; 4].

Ефективність засвоєння неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій на кожному з цих етапів залежить від доцільно розробленої системи практичних вправ.

На першому етапі використовуються такі види роботи для семантизації неологізмів:

1. Введення неологізмів викладачем в реченні, ситуації, розповіді тощо.
2. Перевірка розуміння значення неологізмів шляхом запитань викладача до студентів.
3. Фонетичне опрацювання неологізмів за допомогою вправ на імітацію.
4. Демонстрація графічної і граматичної форми неологізмів (транскрипція, особливості вживання у множині).

Другий етап передбачає виконання студентами рецептивно-репродуктивних умовно-мовленневих вправ: імітація зразка мовлення, підстанова до зразка мовлення, трансформція зразка мовлення, завершення зразка мовлення, розширення зразка мовлення, відповіді на запитання, самостійне вживання неологізмів.

На етапі автоматизації дій студентів з неологізмами на понадфразовому рівні, мета якого – навчити студентів вживати неологізми в коротких висловлюваннях монологічного та діалогічного характеру, виконуються рецептивно-репродуктивні умовно-мовленневі вправи:

- 1) об'єднання зразків мовлення у мікромонолозі;

2) об'єднання зразків мовлення у мікродіалозі.

Поряд з умовно-комунікативними у процесі засвоєння неологізмів застосовуються також і некомунікативні вправи:

а) на засвоєння форми і значення неологізму:

– repetition of neologisms, phrases and speech cliché by the teacher or narrator with accentuation on stress, hard sound and sound combinations;

– mention and nomination of neologisms with some spelling, affix etc.;

– grouping of neologisms by different formal features: word-building component, part of speech etc.;

– ranking of neologisms in alphabetical order;

– mention and nomination all specific concepts during nomination some generic term;

– choose from a number of neologisms some which are appropriate or inappropriate to the topic;

– filling the gaps in the sentences with suitable neologisms;

– nomination of neologisms by its definition or depiction;

– choose the synonym or antonym, the equivalent in native language to the given neologism;

б) на засвоєння сполучуваності слів:

– compilation of phrases from certain neologisms;

– enlargement of the sentence by the attributes to the allocated neologisms;

– exclusion of neologism from a number of neologisms which doesn't combine with keyword;

– finding the equivalents in native language to the given phrases in foreign language.

У процесі автоматизації дій студентів з неологізмами необхідно передбачати заходи для зняття і подолання труднощів їх засвоєння. З цією метою неологізми можуть групуватися за ступенем і характером труднощів, що дозволяє підходити до їх засвоєння диференційовано, на основі їх методичної типології. Усі труднощі засвоєння неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій умовно можна розділити на такі групи:

1) форми слова – звукової, графічної, структурної (наприклад, труднощі виникають при засвоєнні омофонів, у тому числі й граматичних, омографів – у випадку значних графемно-фонемних розбіжностей, багатоскладових і похідних слів);

2) значення неологізму (наприклад, виникають труднощі при неспівпаданні обсягів значень неологізмів в англійській і рідній мовах, при засвоєнні багатозначних слів, фразеологічних сполучень, у випадку так званої «фальшивої» синонімії тощо);

3) вживання – сполучуваності неологізмів з іншими словами, особливостей їх функціонування в мовленні (наприклад, великі труднощі виникають при засвоєнні словосполучень, які не мають точної структурно-семантичної відповідності еквівалентам у рідній мові).

Визначаючи ступінь труднощів засвоєння неологізму у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, варто звернути увагу на сферу його функціонування. Труднощі активного словника, що обслуговує продуктивні види мовленнєвої діяльності – говоріння і письмо, часто не співпадають з труднощами пасивного словника, необхідного для розуміння аудіювання та читання. Наприклад, важкими для активного засвоєння є неологізми, подібні за звучанням і за значенням, з різним обсягом значень та розбіжностями у сполучуваності в двох мовах, у той час як для пасивного засвоєння важкими вважаються односкладові та багатозначні неологізми, подібні за звучанням, за написанням; неологізми, подібні за формою, але різні за значенням у двох мовах – англійській та рідній.

Таким чином, у процесі автоматизації дій студентів з неологізмами у галузі інформаційно-комунікаційних технологій слід передбачати заходи для зняття і подолання труднощів їх засвоєння.

На контрольному етапі використовуються різні методи та прийоми. Контроль може проводитися як в усній, так і в письмовій формі (тести, питання, репродуктивні та творчі завдання тощо). Розвиток навичок та умінь вільного використання неологізмів студентами досягається шляхом виконання різноманітних вправ:

– listen and read sentences and find the neologisms in the sphere of ICT;

– listen to the text and find there the neologisms in the sphere of ICT, write down them;

– explain the definition of neologisms in the text and without it.

Наступні вправи рекомендовано для розширення та закріплення знань студентів:

– translate the sentence without dictionary;

– translate the neologisms with dictionary;

– make up dialogues on free theme with using the neologisms in the sphere of ICT;

– compose a message on the suggested topic using determined neologisms;

– write the article on the suggested topic in the newspaper or magazine using the neologisms in the sphere of ICT;

– do exercises to rate in the process of game.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Засвоєння неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій в процесі вивчення англійської мови студентами вищих навчальних закладів залежить від багатьох чинників: актуальності, практичної необхідності, мотивації, ефективної організації процесу навчання, доцільно обраних методів та прийомів, системи практичних вправ тощо). Поглибленого вивчення потребує саме практична складова засвоєння неологізмів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема необхідна подальша розробка системи рівневих вправ.

Література:

1. Богачик М. С. Комп'ютерні неологізми в сучасній англійській мові / М. С. Богачик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія» Серія «Філологічна»: Збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 43. – С. 43–45.

2. Богачик М. С. Системотвірні чинники процесу засвоєння англійських комп'ютерних неологізмів студентами педагогічного університету / М. С. Богачик // Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: Матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції: 23–24 квітня 2015 року, Рівне. – С. 140–144.

3. Григорів Н. М. Засвоєння неологізмів у процесі навчання іншомовної фахової лексики [Електронний ресурс] / Н. М. Григорів. – Режим доступу: <http://intkonf.org/grigoriv-nm-zasvoennya-neologizmiv-u-protsesi-navchannya-inshomovnoyi-fahovoyi-leksiki/>

4. Тернопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник / О. Б. Тернопольський. – Д.: Вид-во ДУЕП, 2005. – 248 с.

5. Філь О. М. Особливості засвоєння англійської комп'ютерної термінології лексичними системами української та польської мов: когнітивний аспект [Електронний ресурс] / О. М. Філь // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія: Філологічні науки. – 2013. – Кн. 4. – С. 284–287. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nzfn_2013_4_57.pdf